

Notes i ressenyes bibliogràfiques

Diversos autors

Història General

Gabriel Serra Cendrós. *Guia de Solivella*. Diputació de Tarragona, 2019, 275 p.

Volum de la col·lecció Els llibres de la Medusa, núm 13, que ofereix una visió global de la població de Solivella des dels seus orígens fins a l'actualitat, complementat amb nombroses fotografies; on es tracten tot un seguit d'aspectes: El municipi: jurisdiccions, el nom, l'escut i la bandera, l'himne, les altres Solivelles en terres catalanes, curiositats solivellenques, fills il·lustres; el poble: situació, places i carrers, els monuments, les fonts i abeuradors; el terme: situació i delimitació, el paisatge, les partides rurals i noms de llocs, les comunicacions; la gent: demografia, la parla: el xipella, festivitats, folklore, les entitats i associacions, activitat política; l'activitat econòmica: els tres sectors; el passat històric: els primers pobladors, l'edat mitjana, l'edat moderna, l'era contemporània; el patrimoni cultural: el castell dels Llorac, l'església parroquial, la casa de la vila, el cementiri, cal Flavià, cal Roig, cal Civit, el sindicat, els rentadors públics, arquitectura popular; equipaments i serveis: serveis públics i administratius, l'escola Sagrat Cor, equipaments sanitaris i socials, culturals, el transport públic, correus i les telecomunicacions, equipaments esportius, serveis religiosos; itineraris d'interès: recorregut pel nucli històric, ruta dels murals de ceràmica, la ruta del Císter, itinerari de Barberà de la Conca al Santuari del Tallat; finalment trobem la secció bibliogràfica i la webgrafia a internet.

R. R.

Història Medieval

-Josep M. Sans Travé, "Abats de Poblet, presidents de la Generalitat en l'època medieval", *Santes Creus. Revista de l'Arxiu Bibliogràfic* (Aiguamúrcia), XXVIII (2016-2017), p. 7-24.

Text de la conferència que l'autor oferí als socis de l'ABSC, on es comenten els abats del cenobi conuenc que presidiren la

Diputació del General en el segle XV: Miquel Delgado (1476-1479) i Juan Payo Coello (1488-1491), la font documental es basa en els dietaris de la Generalitat i la bibliogràfica en la *Història de Poblet* d'Agustí Altisent.

R.

Història Moderna

Jordi Anglès Sanahuja-Josep M. Grau Pujol, “Mobilitat interna en el Camp de Tarragona a l'Edat Moderna: l'exemple d'Alcover i Tarragona a través de la nupcialitat (1706-1808)”, *Butlletí del Centre d'Estudis Alcoverencs*, (Alcover), 125 (2018), p. 23-58.

En aquest estudi sobre els matrimonis d'alcoverencs a la ciutat de Tarragona al llarg del segle XVIII, es documenten 118 contraents que hi han nascut o hi resideixen, un 43,66% treballen en el sector primari i un 23,6% en el secundari. Entre els esposos de les alcoverenques, dos són conques, un és Miquel Martorell, pagès de Sarral, casat en primeres núpcies amb Eulàlia Roig Queralt, d'Alcover. L'altre és Josep Òdena Torrell, vídu pagès de Vilaverd, que el 1804 s'enllaça amb Francesca Maja Molner, el pare pastor d'Albió i habitants d'Alcover. De les dones que es casen a la capital del corregiment, en destaquem tres: Engràcia Huguet, de Sarral, que s'uneix amb Josep Amigó (1725); Magdalena Poblet Lluc, alcoverenca filla de Josep, de Barberà de la Conca, que s'emparenta amb un cotxer gallec (1728) i Antoni Castellà Garcia, criat, fill de Josep, d'Alcover i de Maria, de Vimbodí, que es casa amb Gertrudis Roure (1771).

M. G.

Història Contemporània

Josep M. Grau Pujol, “Immigració del Camp de Tarragona a Sant Gervasi de Cassoles (1895)”, *Butlletí del Centre d'Estudis Alcoverencs*, (Alcover), 125, (2018), p. 59-111.

Investigació sobre l'èxode migratori de les tres comarques del Camp al municipi de Sant Gervasi a final del segle XIX, quan aquest comptava amb 9.303 habitants. L'autor hi localitza 521 camptarragonins, principalment d'origen urbà, més

que no pas rural, on destaquen les tres ciutats: Reus (100), Tarragona (91) i Valls (47), a més de viles mitjanes, com la Selva del Camp (33). Entre les cònjugues dels immigrants hi ha cinc conques, dues de Montblanc, una de Conesa, una de Sarral i una altra de Vilaverd. Dels marits apareixen un montblanquí i un lillenc. Una part significativa d'aquests nouvinguts a Sant Gervasi treballaven en el sector secundari (54%), on sobresortien els jornalers; el sector terciari ocupava a un 36,3% i el primari sols un 9,7%.

M. G.

Història de l'Art

Damià Amorós Albareda, “Una obra inèdita de Miquel March al Museu del Monestir de Poblet, la pintura valenciana a la demarcació de Tarragona”, *Butlletí de la Reial Acadèmia de Belles Arts de Sant Jordi*, (Barcelona), 32, (2018), p. 15-20.

Estudi on es documenta i analitza una obra de temàtica religiosa del segle XVII, Sant Bartomeu, (oli sobre tela) i que s'atribueix al pintor valencià Miquel March, seguidor del pintor realista José de Ribera; es compara amb d'altres obres de la producció de March, una sèrie d'Apostolats i amb una que és propera a la pobletana i que va sortir al mercat de l'art el 2007 amb el tema Diògenes demanant almoïna a l'estàtua, també a una altra que es conserva en la col·lecció de les *Bodegas Tradición*, de Jérez de la Frontera. També es documenta una altra obra del segle XVII del monestir, on es representa l'apòstol Jaume (oli/tela) i que segons l'autor remet a models valencians; finalment es documenten dues obres (oli sobre tela) que representen els bustos dels evangelistes Sant Marc i Sant Joan, ambdues del segle XVII, pertanyents a la col·lecció del Museu d'Art Modern de Tarragona i que s'apunten dins els estilemes valencians.

R. R.

Damià Amorós-Joan Yeguas, “Bernardo Polo y su bodegón inédito en el museo del Monasterio de Poblet”, *Revista Ars Magazine* (Madrid), núm. 44 (octubre-desembre, 2019), p.141.

Estudi on s'informa de la possible atribució d'una pintura de temàtica de bodegó o natura morta: Cistell amb fruites, (oli

sobre tela. 47 x 74 cm), que es troba entre els fons pictòrics del museu cistercenc, procedent dels fons salvaguardats durant la Guerra Civil pel Servei de Defensa del Patrimoni Artístic Nacional. S'adscriu al pintor saragossà Bernardo Polo, actiu entre 1655 i 1700, relacionant-lo amb altres obres de l'artista, que es caracteritza per un estil sobri, composicions estàtiques, un modelatge arcaic de les ombres i també l'ús d'un limitat repertori de models compositius.

R. R.

Mireia Mercadé. *Relotges de sol a la demarcació de Tarragona*. Diputació de Tarragona. Tarragona, 2019, 179 p.

Volum que estudia els rellotges de sol conservats en les diverses comarques tarragonines, abans trobem una sèrie d'apartats dedicats al món dels rellotges de sol: el control del temps, història de la seva tipologia, l'hora solar veritable, la durada del dia, preparació de la seva construcció, parts d'un rellotge de sol, tipus d'estilets, l'ofici de quadranter, ornaments i llegendes, el peculiar rellotge del portal de Porrera i l'endevinalla que hi ha inscrita, les llegendes més típiques de les nostres terres, classificació. A la demarcació s'han documentat i conservat més de 350 rellotges, a la Conca de Barberà n'hi ha 35, molts d'ells gravats en els murs d'esglésies i ermites, en ocasions doblats, es fa una acurada descripció i reproducció gràfica. A la Conca en trobem a Vimbodí i al Monestir de Poblet, a Sarra, Solivella, l'Espluga de Francolí, Vilaverd, Montblanc, Barberà de la Conca, Prenafeta, Pontils, Santa Coloma de Queralt, Senan, Vall-clara, Vilanova de Prades, Rocafort de Queralt i Blancafort. Al final hi ha una relació amb totes les dades: ubicació (adreça dins de la població), tipus d'edifici on estan ubicats, nom de l'edifici, coordenades, orientació, tipus, ubicació en l'edifici, autoria, data de construcció, material del quadrant, línies horàries, material de l'estilet, llegenda, descripció de l'estat de conservació que es troba.

R. R.

Història de la literatura i cultura

Jaume Ferrer Puig, «Rafael Tasis i Josep Maria Poblet: (re)construir el país des de la literatura i el compromís polític», dins Montserrat Bacardí i Francesc Foguet (eds.), *Constel·lació tasiana: contextos i relacions*. Barcelona: Societat Catalana de Llengua i Literatura, Filial de l'IEC, 2018 (Treballs de la Societat Catalana de Llengua i Literatura, 16), p. 127-145.

L'autor reelabora i amplia la ponència presentada en el II Seminari Rafael Tasis, celebrat el nou de març de 2018 a l'IEC. El text se centra en la relació d'amistat i intel·lectual entre Rafael Tasis i Marca (1906-1966) i Josep Maria Poblet i Guarro (1897-1980). Ambdós foren uns treballadors incansables que compartiren la visió política i cultural del país, que deixaren plasmada en les respectives obres –molt prolífiques, però avui encara poc conegudes per al gran públic– i que es focalitza en tres grans eixos: Catalunya, els valors republicans i una vocació de servei al país vehiculada des de l'escriptura i el catalanisme. El treball ressegueix la relació d'amistat entre tots dos, forjada durant la guerra i en els anys d'exili a París, als anys quaranta. A partir dels anys cinquanta, ja retornats a Catalunya, Tasis i Poblet es dedicaren a escriure teatre i el 1953 col·laboraren en l'adaptació d'*Un crim al Paralelo* (1960) de Tasis, portada als escenaris barcelonins amb el títol *Paralelo 1934. Reportatge policíac* (1953).

R.

Josep M. Grau Pujol, “Els centres d'estudis al Camp de Tarragona, unes entitats lligades al territori”, *Lo Floc* (Riudoms), 228 (abril-juny 2010), p. 18-21.

Valoració del paper d'aquestes entitats sense ànim de lucre, en les tres comarques administratives que configuren el Camp, com a dinamitzadores de la cultura local i comarcal, aportant coneixement a través de les activitats dutes a terme, especialment a través de les seves publicacions, sigui en paper o darrerament també en format electrònic.

M. G.

Biografies

Manuel M. Fuentes Gasó-Francesc Roig Queralt, *Manel Borràs i Ferré: una vida al servei de l'església*, la Canonja, 2004, 596 p.

Gràcies a aquesta extensa i documentada biografia que presenten els autors, es descobreix que les arrels del bisbe Borràs es troben a Vimbodí. En aquesta vila el 1807 s'hi casen Josep Borràs Soler, comerciant i col·lector de delmes de Montmaneu (Anoia) i la vimbodinenca Maria Foraster, el 1810 tenen fills a Vimbodí i el 1814 a l'Espluga de Francolí. El 1812 un dels seus fills, Pau, es trasllada a Tarragona on treballarà de confiter i més endavant d'especier. A la capital es casarà amb Teresa Dols i Veciana, de pare de la Canonja. El nostre personatge neixia el 1880, anys més tard, el 1891, ingressa al Seminari de Tarragona. El 1902 és ordenat ardiaca i el 1903 prevere. Un company seu en l'ordenació fou Joan Torres Santana, de Montblanc. Borràs entre 1914-1919 acompanyà al bisbe Francesc Vidal i Barraquer a Solsona. El 1934 serà nomenat bisbe auxiliar de la Seu Primada. El 21 de juliol de 1936, el cardenal, Borràs i altres preveres, marxen del palau episcopal en direcció al Monestir de Poblet, on hi residia Eduard Toda. En un moment d'absència del darrer, un grup d'exaltats de l'Espluga entren al cenobi a la recerca del rector de la seva parròquia, a més el dia 22 arriben a Vimbodí diversos milicians armats de la FAI, provinents de l'Hospitalet de Llobregat, registraren el monestir i s'emporten als eclesiàstics esmentats a la mateixa vila del vidre, d'allà es dirigeixen a Montblanc a fi de repostar gasolina, en pujar el Coll de Lilla el vehicle s'avaría i amb un altre cotxe retornen a la vila ducal, on empresonen als clergues a la presó del partit judicial. El 12 d'agost, un membre del Comité Antifeixista de Montblanc, amb l'excusa de traslladar-lo a Tarragona, agafa al bisbe Borràs i l'assassina al Coll de Lilla. El 1959, l'Arquebisbe Benjamín de Arriba i Castro erigeix un monument de record en el lloc del martiri. El 1996 es celebra un homenatge al cementiri de Lilla, amb la col·locació d'una làpida commemorativa.

G. P.

Oriol Pi de Cabanyes, *Senyes i aproximacions. Assaigs breus d'història cultural*, Barcelona, 2018.

En aquest recull de textos, l'autor dedica un capítol a la figura d'Eduard Toda Güell (núm. 25, p. 43-44). El motiu és el 75è aniversari de la seva mort (2016). Hom parla de la seva vessant de diplomàtic, de restaurador del Monestir de Poblet i de mecenes en la donació de llibres i manuscrits al referit cenobi, a l'Arxiu Històric de Barcelona, a la Biblioteca-Museu Balaguer, de Vilanova i la Geltrú, a l'Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona i al Monestir de Montserrat.

G. P.

Manel Tarés-Pedro Otiña, *El cardenal Francesc d'Assís Vidal i Barraquer, una vida en imatges*, Cambrils, 2019.

En aquest llibre biogràfic i fotogràfic sobre el prelat cambrilenc Vidal i Barraquer, inclou dos apartats relacionats amb la Conca de Barberà. El primer es refereix a la visita que féu a Vimbodí el 1928, amb motiu d'una jornada d'exercicis espirituals (p. 66-67) i el segon amb una trobada amb el bisbe de Girona, el vilavertà Josep Cartanyà el 1934, (p. 92-93).

G. P.

Abreviatures dels autors dels resums:

G. P. Josep M. Grau i Pujol
 M. G. Manel Güell Junkert
 R. R. Ramon Ribera Gassol
 R. Redacció